

Oplegnotitie Eigendom, beheer en onderhoud Holwerd aan Zee

Stuurgroep Holwerd aan Zee, 12 juni 2024,

Sweco / Wing

28 mei 2024

Inhoud

		4
1.	Aanleiding, totstandkoming en doel notitie	5
2.	Planonderdelen (planontwerp)	7
3.	Kosten en financiering van beheer en onderhoud (Sweco)	8
4.	Mogelijkheden voor de organisatie van EBO (Sweco)	10
5.	Positie van partijen t.a.v. eigendom, beheer en onderhoud	14
6.	Conclusie	16

1. Aanleiding, totstandkoming en doel notitie

In het amendement dat Provinciale Staten op 22 februari 2023 heeft aangenomen, wordt gevraagd duidelijkheid te geven over het eigendom, financiering, beheer en onderhoud van de verschillende objecten binnen het plangebied Holwerd aan Zee. Ook vanuit de Raad van Noardeast Fryslân zijn vragen gesteld over onder meer de borging van het eigendom, beheer en onderhoud.

Inhoud

Deze beslisnotitie geeft een beeld van:

- de benodigde financiën voor beheer en onderhoud van Holwerd aan Zee na realisatie;
- de mogelijke organisatie-verdeling in eigendom, beheer en onderhoud na realisatie;
- welke financiële consequenties dit kan hebben voor de betrokken organisaties;
- hoe de betreffende organisaties hier tegenaan kijken;
- de beschikbare financiën voor beheer;
- hoe de financiering van eigendom, beheer en onderhoud vormgegeven kan worden.

Doel van deze rapportage

Deze notitie beoogt input te geven voor besluitvorming over het eigendom, beheer en onderhoud. Daarmee focust de notitie op de kosten en organisatie van eigendom, beheer en onderhoud van het project op onderdeelniveau en benodigde overkoepelende samenwerking.

Deze oplegnotitie gaat onder meer in op het afdekken van de risico's ten aanzien van beheer. De financiële en maatschappelijke baten worden in deze rapportage niet uitgebreid beschreven, maar maken onderdeel uit van de integrale besluitvorming over Holwerd aan zee en de keuzen rond de verantwoordelijkheid voor EBO. De nut en noodzaak en de baten zijn meer integraal beschreven in het projectplan Holwerd aan Zee; de natuurlijker variant (2024) en de Notitie van bevindingen (2024).

Inmiddels heeft Provinciale Staten vooruitlopend op de resultaten van de onderzoeken en de bespreking daarvan in de Stuurgroep Holwerd aan Zee uitspraken gedaan over het eigendom, beheer en onderhoud. Daarbij is door Provinciale Staten (24 april 2024) een motie aangenomen die Gedeputeerde Staten oproept in de aankomende besluitvorming over Holwerd aan Zee en de gesprekken met de stuurgroep als kader een niet onderhandelbaar uitgangspunt op te nemen dat de provincie Fryslân geen structurele financiële bijdrage zal leveren aan de onderhouds- en beheerkosten van Holwerd aan Zee. Het Wetterskip heeft eerder aangegeven voor het eigendom, beheer en onderhoud van de kunstwerken in het plangebied, zoals in de zeedijk en rond het meer, geen rol voor zichzelf te zien. Ook de gemeente Noardeast-Fryslân heeft aangegeven voor zichzelf geen rol in eigendom, beheer en onderhoud te zien.

Deze oplegnotitie en de onderliggende rapportagtes van Sweco gaan nog uit van de situatie voro deze uitspraak.

Totstandkoming van deze notitie

Sweco is gevraagd een nadere analyse te maken van de wijze waarop eigendom, beheer en onderhoud (EBO) van het plan Holwerd aan Zee kan worden vormgegeven. Daarnaast is door Sweco een aparte rapportage gemaakt voor het Wetterskip en Provincie waarin de kosten voor beheer en onderhoud zijn weergegeven.

Deze oplegnotitie is tot stand gekomen op basis van de rapportages van Sweco en de gesprekken die de afgelopen tijd gevoerd zijn met de verschillende (beoogde) betrokken partijen. Deze notitie is besproken in de werkgroep eigendom, beheer en onderhoud en de Stuurgroep op 11 maart 2024.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de bestaande planonderdelen waarop het vraagstuk van eigendom, beheer en onderhoud van toepassing is.

Om het antwoord op de vraag van Provinciale Staten en de Raad van Noardeast Fryslân goed in kaart te brengen, voerde Sweco een scan uit op de bestaande SSK-raming uit 2021. Daarmee is de raming aangepast op het meest recente plan. Dit is beschreven in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk is ook aangeven welke middelen nu beschikbaar zijn of kunnen komen om beheer en onderhoud uit te voeren

Vervolgens analyseerde Sweco welke organisatorische mogelijkheden er zijn om eigendom, beheer en onderhoud te organiseren op basis van de reeds betrokken partijen, wettelijke taken, risico’s en het DNA van Holwerd aan Zee. Hieruit volgen *mogelijk* opties. Dit is beschreven in hoofdstuk 4

Hoofdstuk 5 beschrijft de positie van partijen ten aanzien van het EBO op basis van de gevoerde gesprekken door Sweco/Wing. Hieruit volgen kansrijke opties (hoofdstuk 6)

Enkel op basis van de analyse van de mogelijke organisatie, kosten van beheer voor de verschillend planonderdelen en de gesprekken kan geen voorkeur voor de organisatie worden aangegeven, maar is integraal onderdeel van besluitvorming (tezamen met andere resultaten). In hoofdstuk 7 beschrijft mogelijke overwegingen voor besluitvorming.

2. Planonderdelen (planontwerp[1])

Voor het eigendom beheer en onderhoud maken we op hoofdlijnen onderscheid naar de volgende te onderscheiden planonderdelen van Holwerd van zee. Deze afzonderlijke onderdelen moeten een eigenaar en beheerder krijgen. Om de integraliteit van het systeem te waarborgen, is er daarnaast overkoepelende samenwerking nodig.

Planonderdelen (hoofdelementen)		
Buitendijks gebied	Buitendijkse kwelder	Functie natuur / beleving
	Aanvoergeul	Functie aan- en afvoer / natuur Verbinden van zoet en zout water, verbinden van binnen en buitenwater Mogelijke functie: afvoeren overtollig zoetwater en zilt water (doorspoelprogramma)
Dijkdoorgang	Stormvloedkering	Waterveiligheid
	Regelwerk	Regulering getij voor slib en natuurfunctie, ook belevingsaspect
Binnendijks getijdemeer	Getijdemeer natuur en beleving	Natuur / beleving
	Waterkerend landschap (natuur en waterveiligheid)	Waterveiligheid / natuur
	Verblijfsrecreatie	Recreatie
Kunstwerken e.a. binnendijks	Ringdijk	Waterveiligheid
	Gemalen	Waterhuishouding: zoetwatervoorziening landbouw en vispassage.

Tabel 1. Planonderdelen op hoofdlijnen

[1] Witteveen+Bos & Buro Harro. (2024). *Ontwerpnota Holwerd aan Zee.*

3. Kosten en financiering van beheer en onderhoud (Sweco[2])

3.1. SSK-raming voor beheer en onderhoud (Sweco)

Dit hoofdstuk geeft de geraamde kosten weer voor beheer en onderhoud op basis van de geactualiseerde SSK. Uitgangspunten voor de actualisatie van de SSK zijn geweest:

- SSK-raming door Arcadis uit november 2022
- Recente versie van het ontwerp van de natuurlijker variant (Ontwerpnota, Witteveen + Bos, april 2024).
- Prijspeil 2024
- Risico-reservering à 20%.
- De SSK is een deterministische raming (hoeveelheid*prijs)
- De SSK is excl. BTW

In het uitwerkingsstadium waarin het plan zich op dit moment bevindt is een minimum-risicopercentage van 20% opgenomen (zowel voor aanleg als instandhouding). In de volgende fase van planuitwerking kan dit tot een lagere inschatting leiden. Verder zijn de instandhoudingskosten uitgesplitst naar dagelijks beheer en onderhoud (DBO), groot onderhoud (GO) en Vervangingsinvesteringen (GO/VERV). Dit onderscheid is gemaakt omdat dagelijks beheer en onderhoudt doorgaans plaats vindt vanuit de lopende begroting. Groot onderhoud en vervangingsinvesteringen vinden doorgaans plaats via verkapitalisering

SSK met waterkerend landschap incl. indexatie naar 2024 (en andere aanpassingen)

Natuurlijke geul 17-11-2022	Investeringskosten (rekenhorizon 3 jaar, reële kosten)			Instandhoudingskosten (rekenhorizon 102 jaar, reële kosten)		
	Voorziene kosten	Risicoreservering	Totaal	Voorziene kosten	Risicoreservering	Totaal
Deelraming Kwelderinrichting	€ 33.293.952	€ 3.329.395	€ 36.623.348	€ -	€ -	€ -
Deelraming Vismigratie	€ 1.805.835	€ 180.583	€ 1.986.418	€ 4.593.871	€ 459.387	€ 5.053.258
Deelraming Getijdenmeer	€ 9.008.093	€ 900.809	€ 9.908.902	€ 43.573.760	€ 4.357.376	€ 47.931.136
Deelraming Hoogwaterveiligheid	€ 15.662.023	€ 1.566.202	€ 17.228.225	€ 29.303.607	€ 2.930.361	€ 32.233.967
Deelraming Oppervlaktewatersysteem	€ 572.493	€ 57.249	€ 629.742	€ 2.323.887	€ 232.389	€ 2.556.275
Deelraming Kabels&Leidingen	€ 4.195.916	€ 419.592	€ 4.615.508	€ -	€ -	€ -
Deelraming Recreatie	€ 9.235.236	€ 923.524	€ 10.158.760	€ 17.964.243	€ 1.796.424	€ 19.760.667
Deelraming Overige Objecten	€ 6.808.895	€ 680.889	€ 7.489.784	€ -	€ -	€ -
Objectoverstijgende risicoreservering inclusief verschuiving		€ 8.254.941	€ 8.254.941		€ 10.753.530	€ 10.753.530
Kosten exclusief BTW	**€ 80.582.442**	**€ 16.313.185**	**€ 96.895.627**	**€ 97.759.367**	**€ 20.529.467**	**€ 118.288.834**

Tabel 2. Raming kosten eigendom beheer en onderhoud, looptijd 102 jaar, prijspeil 2024

[2] Sweco/Arcadis. (2024). *SSK Holwerd aan Zee met optimalisaties.* E.M. van der Knoop (Arcadis) aangepast door Anne Bonthuis (Sweco), *Totaalkerend landschap, prijspeil 2024*

Uit de SSK raming volgt dat de kosten voor beheer en onderhoud 118 miljoen euro bedragen over een periode van 102 jaar. Deze kosten kunnen worden verdeeld in twee categorieën:

- Dagelijks beheer en onderhoud: 55 miljoen. Dat betekent circa 5,5 ton per jaar. Dit is een redelijk “constante” kostenpost over de 102 jaar.
- De overige kosten (63 miljoen) betreft groot onderhoud- en vervanging. De eerste onderdelen moeten na 10 a 15 jaar worden vervangen. De civieltechnische onderdelen moeten veelal na 50 tot 70 jaar worden vervangen. Deze kosten voor groot onderhoud – vervanging kunnen afhankelijk van wens-wetgeving) in een kapitaallast worden omgezet.

De toename van de kosten voor EBO ten opzichte van eerdere ramingen is met name ontstaan door de verschoven tijdhorizon van 50 jaar naar 102 jaar waardoor ook de vervangingskosten van “kostenintensieve” onderdelen zijn meegenomen. Het gaat hier in het bijzonder om: Vervangingskosten regelwerk, kering, gemalen, steenbekleding, ringdijk, e.d.

3.2. Beschikbare middelen voor beheer

Ten aanzien van het beheer zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. Voor de bekostiging van beheer zijn op dit moment nog beperkt financiële bronnen in beeld, met uitzondering van de bijdrage voor beheer vanuit het PAWG als onderdeel van de huidige aanvraag.

Eerder was aangegeven dat de bijdrage van de provincie Fryslan mogelijk ook beheer kan worden ingezet. Recent (24 april 202) is door Provinciale de Staten een motie aangenomen die Gedeputeerde Staten oproept in de aankomende besluitvorming over Holwerd aan Zee en de gesprekken met de stuurgroep als kader een niet onderhandelbaar uitgangspunt op te nemen dat de provincie Fryslân geen structurele financiële bijdrage zal leveren aan de onderhouds- en beheerkosten van Holwerd aan zee. Het Wetterskip heeft eerder aangegeven voor het eigendom, beheer en onderhoud van de kunstwerken in het plangebied, zoals in de zeedijk en rond het meer, ziet Wetterskip Fryslân geen rol voor zichzelf.

Overige bijdragen aan beheer kunnen zijn:

- De structurele opbrengsten van het vermarkten van slib (becijferd op 52,8k/jaar[3]). Vanuit de Slibhub Lauwersmeer/Klaei is een overzicht gemaakt van de opbrengsten die in de afgelopen 2 jaar zijn gerealiseerd met de verkoop van klei uit de Slibhub[4] [5]tegen een hogere prijs dan waarmee de Taskforce rekent.
- Pachtopbrengsten recreatieverblijf/lodges. Deze zijn echter voor de coöperatie en niet beschikbaar voor beheer gezien het beperkte rendement (Leisurebrains).
- Vergoedingen beheer natuur SrNL-regeling provincie Fryslân beheervergoeding natuur.

[3] Taskforce Deltatechnologie. (2023). *Advies Holwerd aan Zee, addendum juli 2023.*

[4] Laansma, K. & Cazemier, D. (2024). *Verkoop klei uit Slibhub Lauwersoog 2022-2024.* Programma Slibhub Lauwersoog.

[5] Klaei bv & De Wikel. *(2022). Slib als grondstof – aanzet tot een businesscase voor Holwerd aan Zee*.

3.3. Manier van financieren

- Begroting
  De kosten voor beheer en onderhoud kunnen voor een deel worden gedekt uit de in paragraaf 3.2. genoemde middelen. Het restant van de noodzakelijke dekking komt terecht bij de eigenaar van het desbetreffende onderdeel-object. Dat vraagt politieke besluitvorming waarna een begrotingsaanpassing kan worden doorgevoerd en de noodzakelijke dekking structureel is geregeld. Nadeel is dat de toegenomen kosten via belasting op de inwoners moeten worden verhaald. Dat betekent een lasten toename die politiek moet worden gewogen. Daar kunnen hogere WOZ inkomsten en toeristenbelasting tegenover staan.
  Het voordeel is dat de dekking structureel goed is geregeld.
- Afkoop
  De kosten voor beheer en onderhoud komen dan niet bij de eigenaren terecht maar worden uit het project afgekocht voor een nader te bepalen periode.
  Nadeel is dat dit ten koste gaat van de aanwezige middelen uit het project HAZ die anders voor de dekking van aanlegkosten kan worden gebruikt.
  Voordeel is dat de eigenaren (overheden) geen politieke afweging omtrent eventuele lastenverzwaring hoeft te maken.
- Fondsvorming
  Idem als afkoop. Echter er wordt niet een eenmalig bedrag vrijgemaakt maar er wordt een fonds gemaakt.
  Voordeel: het fonds rendeert en kan mogelijk nog via andere bronnen- subsidie's e.d. worden gevuld waardoor er minder middelen uit het project noodzakelijk zijn.
  Nadelen zijn dat voor fondsvorming bij aanvang het benodigde bedrag moet worden vrijgemaakt ten koste van de beschikbare (aanleg)middelen Er moet in het begin een groot bedrag worden vrijgemaakt, terwijl de beheerkosten in het begin nog gering zijn.

4. Mogelijkheden voor de organisatie van EBO (Sweco[6])

Sweco analyseerde de mogelijkheden die er zijn om eigendom, beheer en onderhoud voor de verschillende onderdelen van het plan Holwerd aan Zee vorm te geven. In het rapport Holwerd aan Zee, Eigendom, beheer en onderhoud, dat Sweco opstelde, wordt dit uitgebreid beschreven.

Vanuit de bestaande situatie van eigendom en beheerders in het plangebied Holwerd aan Zee zijn al een aantal partijen betrokken. 'Vanuit deze situatie is als eerste gekeken naar de rol van deze partijen in het eigenaarschap, beheer en onderhoud van de nieuwe situatie onder te brengen. Daarnaast is het vanuit het DNA van Holwerd aan Zee gevraagd om te onderzoeken welke rol marktpartijen of de mienskip een rol kunnen krijgen. De mogelijke partijen die in de analyse van Sweco zijn meegenomen zijn:

- Provincie Fryslân
- Wetterskip Fryslân
- Rijkswaterstaat
- Staatsbosbeheer (publiek TBO)

[6] Sweco. (2024). *Holwerd aan Zee. Eigendom, beheer en onderhoud.*

- Gemeente Noardeast Fryslân
- It Fryske Gea (privaat TBO)
- Vogelbescherming Nederland
- Mienskip (bij monde van Stichting Holwerd aan Zee)
- Marktpartijen

Hieronder worden de opties geschetst vanuit organisatie

Overwegingen

Voor het EBO hanteren we de volgende randvoorwaarden:

- Betrokkenheid “Mienskip”. Inzet van middelen en revenuen vanuit het gebied moeten ook zoveel mogelijk ten gunste komen van de bewoners en ondernemers in het gebied. Betrokkenheid van bewoners, ondernemers bij het dagelijkse beheer en onderhoud van het gebied vanuit het DNA van Holwerd aan zee is gewenst.
- Borging duurzame inzet beheer en onderhoud. Risico’s in de beheer en onderhoudsfase moeten tot een acceptabel niveau kunnen worden beheerst, door een partij die voldoende expertise en middelen heeft. En waarmee ook de continuïteit en functioneren van voorzieningen is geborgd.
- Goede balans beheer vanuit verschillende doelen en planonderdelen. Het functioneren van het gehele systeem op een duurzame wijze moet centraal staan. Daarbij is sprake van een goede samenhang vanuit de verschillende doelen (natuurdoelen, recreatieve activiteiten en het tegengaan van verslibbing resp. slibwinning), als samenhang tussen het beheer van het binnendijks en buitendijks gebied en de doorgang door de dijk .

EBO in hoofdlijnen

Sweco analyseerde de mogelijkheden die er zijn om eigendom, beheer en onderhoud voor de verschillende onderdelen van het plan Holwerd aan Zee vorm te geven. Vanuit de bestaande situatie van eigendom en beheerders in het plangebied is gekeken naar de rol van deze partijen in het eigenaarschap, beheer en onderhoud van de nieuwe situatie. Daarnaast is het vanuit het DNA van Holwerd aan Zee gekeken welke rol marktpartijen of de Mienskip kan vervullen.

- Kering, regelwerk, ringdijk en gemalen moeten vanuit beheersing risico bij de overheid in eigendom blijven. Provincie of Wetterskip zijn daarvoor de meest logische partijen.
- De geul moet bij de overheid in eigendom blijven omdat dit een cruciaal onderdeel is in het functioneren van het gehele systeem. Rijkswaterstaat is daarvoor de meest logische partij.
- Binnenmeer: water, vogeleilanden, recreatieve voorzieningen zouden bij een TBO en/of private partij in eigendom kunnen komen.
- Buitengebied: kwelder, vogeleilanden zouden bij een TBO en/of private partij in eigendom kunnen komen, zoals It Fryske Gea, Staatsbosbeheer (semioverheid) of een gebiedscoöperatie.
- Om verschillende redenen (capaciteit, kennis, efficiency, betrokkenheid van lokale stakeholders) kunnen overheden, al dan niet in een samenwerkingsverband, het dagelijks beheer en onderhoud door andere partijen laten uitvoeren middels een daarvoor op te stellen (subsidie)overeenkomst. Deze wijze van werken is ook voor HAZ mogelijk.
- Van belang is om duidelijke overeenkomsten op te stellen waarin de verplichtingen op een duidelijke en meetbare wijze is opgenomen. Prestatie eisen, looptijd moeten helder zijn.
- Het integraal functioneren van het systeem is van belang. Er is een nauwe relatie tussen het reguleren van de in- en uitstroom via het regelwerk, en daarmee het doorspoelen van de aanvoergeul

en slibaanwas in het binnenmeer, en de te ontwikkelen natuur in het binnenmeer. Primair van belang is dat er een goede balans moet zijn tussen natuurontwikkeling, recreatieve beleving, commerciële belangen en het zo laag mogelijk houden (het ontwikkelen van een beheerstrategie die past bij de waarden van de gebiedsontwikkeling Holwerd aan Zee en die uitgaat van efficiency, kostenbewustzijn en gezamenlijke besluitvorming daarover) van de integrale beheer en onderhoudskosten.
- Het is wenselijk dat er goede afspraken onderling worden gemaakt omtrent het gewenste functioneren van het gebied. Het oprichten van een samenwerkingsverband tussen overheden en beheerders binnen- en buitendijks kan een wenselijke aanvulling zijn.
- De rol van de markt in het beheer is nog beperkt. In het plan zijn op dit moment nog teveel onzekerheden om risico's in de markt te zetten, met als gevolg dat risico's in rekening worden gebracht en evt. kostenbesparing door inschakeling van de markt, teniet worden gedaan. In en vervolgstadium zouden werksessies met bedrijven en, lokale ondernemers en (financieel) experts kunnen worden georganiseerd om te kijken welke mogelijkheden er zijn.

De analyse van Sweco leidt tot verschillende opties. Met deze mogelijke opties (incl. een berekening van de bijbehorende kosten voor EBO) is gesproken met de partijen. Onderstaande tabel geeft weer welke mogelijkheden er zijn om eigendom, beheer en onderhoud vorm te geven.

Gebied		Eigendom	Beheer en onderhoud	Bijzonderheden
Buitendijks gebied	Kwelder	Rijkswaterstaat	Staatsbosbeheer	= huidige situatie
	Aanvoergeul		Rijkswaterstaat	
			Staatsbosbeheer	
Dijkdoorgang	Stormvloedkering	Wetterskip	Wetterskip	Vanuit waterveiligheidsfunctie
		Provincie*	Provincie	*Ondergrond kunstwerk blijft in eigendom Wetterskip **Toezichtfunctie Wetterskip
	Regelwerk	Wetterskip	Wetterskip	Vanuit integraal beheer stormvloedkering en regelwerk
			provincie	Stromvloedkering en regelwerk zijn fysiek losgekoppeld. Rol beheer provincie vanuit bredere doelstelling natuur, slib, beleving
		Provincie	Provincie	Idem
Binnendijks gebied	Getijdemeer: natuur en beleving	Provincie	TBO	Provincie zal cf. Didam-arrest beheer moeten aanbesteden
			Consortium Stichting, TBO, markt	
		SBB	SBB	
		IFG	IFG	
			Consortium (IFG, coöperatie, markt)	
	Waterkerend landschap (veiligheid, natuur	Provincie	Provincie	**Toezichtfunctie Wetterskip vanuit veiligheid
			Wetterskip	
	Recreatieverblijven	Gebiedscoöperatie	Recreatieondernemers via erfpacht	
		Recreatieondernemers	Recreatieondernemers	

	Kunstwerken binnendijks: ringdijk gemalen	Wetterskip	Wetterskip	
		Provincie	Provincie	**Toezichtfunctie Wetterskip ringdijk vanuit veiligheid

Tabel 4. Mogelijke opties voor EBO op basis van rapportage EBO

5. Positie van partijen t.a.v. eigendom, beheer en onderhoud

Voorgaande hoofdstuk gaat in op bij welke partners de verschillende onderdelen van het plan Holwerd aan Zee na realisatie met vertrouwen ondergebracht kunnen worden. Dit is besproken met de huidige en beoogde betrokken partijen. Hieronder staat aangegeven hoe de partijen hier tegenaan kijken.

Rijkswaterstaat (RWS)

Op dit moment is Rijkswaterstaat (via het Rijksvastgoedbedrijf) eigenaar van de buitendijkse kwelder. Zij hebben deze in beheer gegeven bij Staatsbosbeheer. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat eigendom van de kwelder veranderd als gevolg van het project Holwerd aan Zee.
Over het beheer van de aanvoergeul is nog niet met Rijkswaterstaat gesproken.

Rijkvastgoedbedrijf (RVB)

Het Rijksvastgoedbedrijf is verantwoordelijk voor de verkoop van materialen, zoals klei en zand. Het Rijksvastgoedbedrijf kan geen materialen om niet overdragen aan projecten of partijen in verband met aanbestedingsregels. Opbrengsten van de verkoop van eventuele vrijkomende klei buitendijks komen ten gunste van de algemene middelen.

Een uitzondering voor het in rekening brengen van overdracht van materialen is als de klei in het systeem blijft, zoals bij het aanbrengen van extra klei aan de buitenzijde van de dijk. (Hier wordt een parallel getrokken met zandsuppleties bij de eilanden.) Daarmee zou het dus een kostenbesparing voor het Wetterskip kunnen betekenen.

Voor buitendijks slib worden geen kosten in rekening gebracht. Binnendijks slib is eigendom van de eigenaar van het getijdemeer.

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer geeft aan dat zij na de realisatie het beheer van de natuur buitendijks voort wil zetten. Wel plaatst zij daarbij de kanttekening dat zij geen ervaring heeft met het op orde houden van aanvoergeulen en dit gedeelte graag bij Rijkswaterstaat laat.

Voor het binnendijkse deel heeft Staatsbosbeheer geen directe ambities, maar ziet zichzelf wel als logische partner in de integraliteit met het systeem buitendijks. Als Staatsbosbeheer eigenaar van het getijdemeer wordt, is het ook logisch dat zij beheer en onderhoud voor haar rekening neemt. Hierbij is het wel noodzakelijk dat het gebied in aanmerking komt voor SNL-subsidie.

Wetterskip Fryslân

De bestaande dijk is eigendom van Wetterskip Fryslân.

Na realisatie van het project Holwerd aan Zee zal de ondergrond van eventuele kunstwerken en de blijvende dijk in eigendom en beheer blijven bij het Wetterskip. Ook houdt het Wetterskip een toezichthoudende rol vanuit waterveiligheid. Daarbij is het denkbaar dat eigendom van objecten/kunstwerken in eigendom komen bij een andere partij. Dit moet een overheid zijn.

Ter voorbereiding op de besluitvorming eind 2022 heeft het Wetterskip onder meer als randvoorwaarden gesteld dat eigendom, beheer en onderhoud moeten zijn uitgewerkt. Het Wetterskip is kaderstellend in deze ruimtelijke ingreep, waarbij de vraagstukken op het gebied van beheer en onderhoud voor waterstaatkundige objecten worden vastgelegd in de watervergunning. Voor het eigendom, beheer en onderhoud van de kunstwerken in het plangebied, zoals in de zeedijk en rond het meer, ziet Wetterskip Fryslân geen rol voor zichzelf. Dit is in lijn met de beleidsuitgangspunten in de legger en het beleid dat initiatieven van derden niet kostenverhogend werken op de heffing van het Wetterskip. Het Wetterskip bevestigd dat deze punten nog steeds gelden. Dat betekend dat ten aanzien van EBO het Wetterskip nog steeds geen rol voor zich ziet.

Provincie Fryslân

Op dit moment heeft provincie Fryslân geen eigendommen in het gebied.

Op 24 april 2024 nam de Provinciale Staten van Fryslân een motie[7] aan die Gedeputeerde Staten oproept geen structurele financiële bijdrage te leveren aan beheer en onderhoudskosten van Holwerd aan Zee.

Vogelbescherming Nederland

Het gebied waar het binnenmeer gepland is, is in agrarisch gebruik. Op dit moment zijn delen van het binnenmeer in eigendom bij Vogelbescherming Nederland. Daarnaast heeft Vogelbescherming Nederland percelen aangrenzend aan het gebied en verderop in Fryslân aangekocht voor evt. grondruil met boeren die nu nog eigenaar zijn van de percelen in het plangebied. Vogelbescherming Nederland ziet zichzelf niet als eind-eigenaar van deze gronden en is voornemens deze (waar het gaat om de natuurgronden) om niet over te doen aan het project. Een terreinbeherende organisatie ligt voor hen voor de hand waar het gaat over het natuurdeel. Over de overdracht van gronden zijn al eerder in de stuurgroep Holwerd aan Zee afspraken gemaakt.

Waar het gaat over toekomstige recreatiegronden heeft het de voorkeur van Vogelbescherming om de gronden over te dragen aan een gebiedscoöperatie of andere lokaal betrokken rechtsvorm, zodat revenuen in het gebied blijven, passend bij het DNA van Holwerd aan Zee. Deze kunnen vervolgens verpacht worden. Daar waar sprake is van waardevermeerdering door bestemmingswijziging naar een recreatieve bestemming (verblijfsrecreatie) dient deze ten goede te komen aan het project. Vogelbescherming wil hierover afspraken te maken bij de overdracht van gronden.

Stichting Holwerd aan Zee (de Mienskip)

Het binnendijkse gebied van Holwerd aan Zee bestaat globaal uit twee delen. Enerzijds is er het natuurlijke gedeelte: het binnenmeer, de vogeleilanden en de recreatieve voorzieningen om deze natuur te beleven (wandelpaden, vogelkijkhut, etc.). Anderzijds twee gebieden waar verblijfsrecreatie gepland is.

[7] https://fryslan.notubiz.nl/document/14087310/1/08+Moasje+Frjemd+-+Kaders+Holwerd+aan+Zee+JA21+PVV+BBB+FVD+VVD

Bij monde van de Stichting Holwerd aan Zee geeft de mienskip aan geen directe betrokkenheid voor zich te zien in het eigendom en actief beheer van het natuurlijke gedeelte van het getijdemeer. Wel geeft de Stichting aan een rol te zien voor de mienskip in de verpachting van de gronden onder de recreatiewoningen aan een recreatieondernemer. De pachtopbrengsten komen zo ten goede aan de gemeenschap, passend is bij het DNA van Holwerd aan Zee.

It Fryske Gea

It Fryske Gea heeft aangegeven geen directe ambities te hebben voor eigendom van het natuurlijke gedeelte van het binnendijkse gebied. Dit is onder meer ingegeven door het feit dat IFG niet vooraan wil staan in de beeldvorming bij de omvorming van landbouwgrond naar natuur, en dat Holwerd aan Zee vooral moet worden gezien als een project waar meerdere doelen worden gediend, waaronder sociaaleconomische. IFG ziet bij voorkeur een rol voor zich als partner binnen een consortium of in samenwerking met de Mienskip waarbij het Fryske Gea een adviserende rol heeft.

Gemeente Noardeast Fryslân

De gemeenteraad van Noardeast Fryslân nam op 26 april 2023 het raadsvoorstel aan waarin zij aangeven voor zichzelf geen rol te zien in eigendom, beheer en onderhoud van Holwerd aan Zee. Eén van de randvoorwaarden die de gemeente stelt is dat kosten voor beheer en onderhoud die door de gemeente worden gedragen in verhouding moeten staan tot opbrengsten van het project, zoals WOZ-inkomsten of toeristenbelasting. Gemeentelijk beheer dient zich te beperken tot onderdelen waar de gemeente nu ook al verantwoordelijk voor is, zoals wegen, fietspaden, wandelpaden en (wal)beschoeiing).

6. Conclusie

Cruciaal in het planontwerp zijn de kunstwerken door de dijk (stormvloedkering en regelwerk) en andere waterveiligheids/-watersysteemmaatregelen. Sweco concludeert dat het beheer en onderhoud hiervan bij een overheidspartij moet worden belegd.

Met de motie van PS en de eerder ingenomen randvoorwaarden vanuit het Wetterskip en de gemeente Noardeast-Fryslan is er geen bereidheid bij overheidspartijen om deze objecten in eigendom en beheer te nemen. Ook voor de bekostiging van beheer en onderhoud van deze objecten zijn op dit moment slechts in beperkte mate financiële bronnen in beeld, met uitzondering van de bijdrage voor beheer voor 10 jaar vanuit PAGW als onderdeel van de huidige aanvraag.

Daarmee is het op dit moment niet mogelijk om afspraken te maken over EBO.